

**REPUBLIKA SLOVENIJA
DRŽAVNI ZBOR**

Raziskovalno-dokumentacijski sektor

PP - PRIMERJALNI PREGLED

**RAČUNOVODSTVO MIKRO
PODJETIJ**

Pripravila:
mag. Igor Zobavnik
Janez Blažič

Številka naročila: 66/2009
Descriptor/Geslo: Poslovna dejavnost/Business activity, Malo podjetje/Small business
Datum: 23. 10. 2009

Gradivo ne predstavlja uradnega mnenja Državnega zbora

1. UVOD

Pomen podjetništva ter malih in srednjih podjetij za inovativen gospodarski razvoj in zaposlovanje je nesporen. Zaradi svojih specifičnosti ta del gospodarstva zahteva drugačno obravnavo s strani ekonomske politike kot segment velikih podjetij. Po raziskavi, ki jo je naredila Zbornica računovodskih servisov pri GZS, kar 98,4 % vseh gospodarskih subjektov v Sloveniji pomenijo male in mikro gospodarske družbe ter samostojni podjetniki posamezniki (spletna stran Poslovna akademija Finance).

EU je sprejela pomemben strateški dokument "Akt za mala podjetja" za dodatno zvišanje trajnostne rasti in konkurenčnosti malih in srednjih podjetij. Priporočila vsebujejo deset načel za usmerjanje in izvajanje EU politik ter novih zakonodajnih predlogov, ki jih vodi načelo „najprej pomisli na male“, in naj bi se prenašala v nacionalno prakso in zakonodajo v državah članicah.

Eno od pomembnih področij za mala in mikro podjetja je tudi primeren sistem vodenja poslovnih knjig in priprave računovodskih izkazov. Ta sistem se oblikuje na nacionalnem nivoju, na nivoju EU pa Direktiva Sveta o letnih računovodskih izkazih posameznih vrst družb ureja pravila poročanja gospodarskih družb za približno 7,2 milijona družb v EU. Od tega je približno 5,4 milijona (okrog 75 %) mikro subjektov. Študija, ki jo je pripravila Ramboll Management za Komisijo, je pokazala, da povprečni strošek podjetja za doseganje skladnosti z zahtevami direktiv znaša 1.558 EUR. V okviru tega zneska znaša strošek upravne obremenitve (tj. zbiranja in obdelave informacij zgolj zato, da se izpolni pravna obveznost, brez prave poslovne potrebe) 1.169 EUR. Na podlagi zgornjih podatkov znaša ocenjena skupna administrativna obremenitev na ravni EU približno 6,3 milijarde EUR (spletna stran Evropske komisije).

Komisija je leta 2007 objavila predlog, da bi izvzela mikro podjetja iz Direktive Sveta o letnih računovodskih izkazih posameznih vrst družb, kar bi pomenilo, da bi imele države članice možnost odločati, ali bodo v nacionalni zakonodaji sledile tej direktivi, ali pa bodo mikro podjetja izvzeta. Kot mikro podjetja definira tista, ki ne presegajo dveh od naslednjih kriterijev: bilančna vsota 500.000 EUR, neto promet milijon evrov in povprečno letno število zaposlenih 10. Predlog naj bi začel veljati v prvi polovici leta 2010. Evropska komisija v predlogu poskuša omogočiti državam članicam, da bi za mikro podjetja povsem odpravila obveznost priprave letnih računovodskih izkazov, letnih poročil in revizije letnih računovodskih izkazov.¹ Predlog ne bi vplival na nacionalne določbe glede vodenja evidenc na področju računovodstva ali za davčne namene (spletna stran Evropske komisije, spletna stran poslovni-bazar).

V primerjalnem pregledu smo predstavili ureditev vodenja poslovnih knjig in sestavljanja računovodskih izkazov za male podjetnike, glede na ostale poslovne subjekte. Pri svojem delu smo posebno pozornost posvetili najmanjšim poslovnim subjektom, predvsem t.i. mikro

¹ Na sporočilo se je odzvalo 18 vlad držav članic, ena vlada države EGP in 110 zainteresiranih strani, vključno z evropskimi organi in združenji. Vsebinski prispevki so izvirali iz skupno 23 držav, od katerih je bilo 22 držav članic. 80 % vseh zainteresiranih strani, ki so se odzvale na javna posvetovanja, je zavzelo bodisi pozitivno bodisi negativno stališče do ukrepa. Večina je podprla izvzetje mikro subjektov iz zahtev, ki jih predpisujejo računovodske direktive. Izvzetje je podprla večina družb, javnih organov, bank in zavarovalnic, ki so sodelovale v raziskavi. Najbolj so mu nasprotovali računovodje in revizorji (spletna stran Evropske komisije).

podjetjem in samostojnim podjetnikom posameznikom. Podatke smo pridobili na spletnih mestih finančnih in gospodarskih ministrstev posameznih držav, nadalje v predpisih s tega področja, ki so dostopni na svetovnem spletu, in sicer tako v nacionalnih predpisih kot tudi v predpisih EU, pregledali pa smo tudi relevantno domačo in tujo strokovno literaturo, ki se nanaša na vodenje poslovnih knjig, računovodske izkaze in računovodske standarde. Uvodoma smo predstavili ureditev na nivoju EU in v naši državi, nakar smo prikazali ureditev tega področja v Avstriji, Italiji, Nemčiji in Združenem kraljestvu.

1.1 Evropska unija

Računovodstvo podjetij je na nivoju EU urejeno z evropskimi direktivami s tega področja, predvsem s:

- četrto direktivo Sveta o letnih računovodskih izkazih posameznih vrst družb² (78/660/EGS),
- sedmo direktivo Sveta o konsolidiranih računovodskih izkazih (83/349/EGS), in
- direktivo 2006/43/ES Evropskega parlamenta in Sveta o obveznih revizijah za letne in konsolidirane računovodske izkaze (spletna stran Evropske komisije).

Četrta direktiva ureja področje vsebine (obstaja več možnih načinov) in objave letnih izkazov in poročil, uporabljene metode vrednotenja in njihovo objavo ter revidiranje predvsem pri delniških družbah in družbah z omejeno odgovornostjo, sedma direktiva pa koordinira nacionalno zakonodajo s področja konsolidiranih računov. Letni računovodski izkazi obsegajo bilanco stanja, izkaz poslovnega izida in pojasnila k računovodskim izkazom. Ti dokumenti so sestavljena celota. Države članice lahko poleg teh dokumentov dovolijo ali zahtevajo vključitev drugih dokumentov v letni računovodski izkaz (2. člen četrte direktive).

Države članice lahko (11. člen 4. direktive) dovolijo družbam, da sestavijo skrajšano bilanco, če ne presežejo omejitve dveh od naslednjih kriterijev:

- bilanca stanja: EUR 4 400 000,
- čisti prihodek: EUR 8 800 000,
- povprečno število zaposlenih v poslovnem letu: 50.

Pravilno odobreni letni računovodski izkazi in letno poročilo skupaj z mnenjem, ki ga predloži oseba, odgovorna za revidiranje izkazov, se objavijo, kakor je določeno z zakonodajo države članice v skladu s 3. členom Direktive 68/151/EGS (47. člen četrte direktive).

Komisija ureja uporabo mednarodnih računovodskih standardov v EU z več uredbami o sprejetju nekaterih mednarodnih računovodskih standardov v skladu z Uredbo (ES) št. 1606/2002 Evropskega parlamenta in Sveta glede mednarodnega računovodskega standarda (MRS) (spletna stran Evropske komisije).

Mednarodne standarde računovodskega poročanja (MSRP) pripravlja Mednarodni odbor za računovodske standarde (*International Accounting Standards Board - IASB*). Ta odbor je pred kratkim (9. julija 2009) sprejel tudi Mednarodne računovodske standarde za mala in srednja podjetja (*International Accounting Standard for Small and Middle Entities*).

² V Sloveniji npr. četrta direktiva velja za naslednje vrste družb: delniško družbo, družbo z omejeno odgovornostjo in komanditno delniško družbo. Usklajevalni ukrepi, predpisani s to direktivo, pa veljajo tudi za družbo z neomejeno odgovornostjo in komanditno družbo.

1.2 Slovenija

V Sloveniji je mikro podjetje definirano v 55. členu Zakona o gospodarskih družbah (ZGD), ki določa, da je to družba, ki izpolnjuje dve od treh meril:

- povprečno število delavcev v poslovnem letu ne presega deset,
- čisti prihodki od prodaje ne presegajo 2.000.000 EUR, in
- vrednost aktive ne presega 2.000.000 EUR.

Določbe ZGD in drugih predpisov, ki se nanašajo na majhne družbe, se uporabljajo tudi za mikro družbe, razen če zakon in drugi predpisi ne določajo drugače.

ZGD v osmem poglavju (Poslovne knjige in letno poročilo) predpisuje osnovna pravila računovodenja in knjigovodstva. Podrobnejša pravila o računovodenju določijo slovenski računovodski standardi, ki jih sprejme Slovenski inštitut za revizijo v soglasju z ministroma, pristojnima za gospodarstvo in finance. Slovenski računovodski standardi ne smejo biti v nasprotju z ZGD in drugimi zakoni, ki urejajo pravila o računovodenju posameznih pravnih oseb, ter predpisi, izdanimi na njihovi podlagi. Slovenski računovodski standardi morajo povzemati vsebino četrte in sedme direktive in v zasnovi ne smejo biti v nasprotju z mednarodnimi standardi računovodskega poročanja (54. člen ZGD).

Poslovne knjige morajo biti vodene po sistemu dvostavnega knjigovodstva, če zakon ne določa drugače. Vse družbe morajo pri vodenju poslovnih knjig upoštevati kontni okvir za glavno knjigo, ki ga sprejme Slovenski inštitut za revizijo v soglasju z ministroma, pristojnima za gospodarstvo in finance.

Letno poročilo velikih in srednjih kapitalskih družb, dvojnih družb in tistih majhnih kapitalskih družb, z vrednostnimi papirji katerih se trguje na organiziranem trgu, je sestavljeno iz: bilance stanja³, izkaza poslovnega izida⁴, izkaza denarnih tokov⁵, izkaza gibanja kapitala⁶, priloge s pojasnili k izkazom, in poslovnega poročila (60 člen ZGD). Vsebino bilance stanja opredeljuje ZGD v 65. členu, izkaza poslovnega izida pa v 66. členu. Letno poročilo majhnih kapitalskih družb, z vrednostnimi papirji katerih se ne trguje na organiziranem trgu, je sestavljeno vsaj iz: bilance stanja, izkaza poslovnega izida, in priloge s pojasnili k izkazom. Letno poročilo družb, pri katerih je za njihove obveznosti neomejeno odgovorna fizična oseba in samostojni podjetnik, je sestavljeno vsaj iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida.

Letna poročila velikih in srednjih kapitalskih družb, dvojnih družb⁷ in tistih majhnih kapitalskih družb, z vrednostnimi papirji katerih se trguje na organiziranem trgu, mora pregledati revizor na način in pod pogoji, določenimi z zakonom, ki ureja revidiranje (57. člen ZGD). Letno poročilo majhnih družb, z vrednostnimi papirji katerih se ne trguje na organiziranem trgu, in letno poročilo samostojnih podjetnikov⁸ je treba zaradi javne objave predložiti AJ PES v treh mesecih po koncu poslovnega leta (58. člen ZGD).

³ Bilanca stanja prikazuje stanje sredstev in obveznosti do virov sredstev ob koncu poslovnega leta.

⁴ Izkaz poslovnega izida prikazuje prihodke, odhodke in poslovni izid v poslovnem letu.

⁵ Izkaz denarnih tokov prikazuje gibanje prejemkov in izdatkov ali pritokov in odtokov v poslovnem letu ter pojasnjuje spremembe pri stanju denarnih sredstev.

⁶ Izkaz gibanja kapitala prikazuje gibanje posameznih sestavin kapitala v poslovnem letu, vključno z uporabo čistega dobička in pokrivanjem izgube.

⁷ Dvojna družba je osebna družba, v kateri je komplementar pravna oseba v obliki kapitalske družbe.

⁸ Razen samostojnih podjetnikov, ki so po določbah o obdavčitvi dohodkov iz dejavnosti zakona, ki ureja dohodnino, obdavčeni na podlagi ugotovljenega dobička z upoštevanjem normiranih odhodkov (t.i. normiranci).

Področje vodenja poslovnih knjig in evidenc, sestavljanja letnih poročil, knjigovodskih listin, dostopnosti do poslovnih knjig in poročil za samostojne podjetnike poleg ZGD ureja poseben slovenski računovodski standard - Računovodske rešitve pri malih samostojnih podjetnikih posameznikih (SRS 39) in tudi drugi slovenski računovodski standardi (SRS) ter Zakon o davčnem postopku s podzakonskimi predpisi (predvsem Pravilnik o poslovnih knjigah in drugih davčnih evidencah za fizične osebe, ki opravljajo dejavnost).

Samostojni podjetnik mora po registraciji odpreti poslovni transakcijski račun. Način vodenja poslovnih knjig in sestavljanja računovodskih izkazov samostojnih podjetnikov, katerih podjetje ustreza merilom za majhne družbe. Samostojni podjetnik lahko vodi poslovne knjige po sistemu enostavnega knjigovodstva, če ni v zadnjem poslovnem letu prekoračil dveh od teh meril:

- da povprečno število delavcev ne presega tri,
- da so letni prihodki nižji od 42.000 EUR,
- da povprečna vrednost aktive, izračunana kot polovica seštevka vrednosti aktive na prvi in zadnji dan poslovnega leta, ne presega 25.000 evrov (73. člen ZGD).

Poslovne knjige, ki jih je treba voditi po načelih enostavnega knjigovodstva, so:

- knjiga prihodkov in odhodkov z vključeno ali posebej vodeno evidenco terjatev do kupcev in obveznosti do dobaviteljev,
- knjiga ostalih terjatev in obveznosti,
- register osnovnih sredstev,
- evidenca knjigovodskih listin pretokov med podjetjem in gospodinjstvom.

Dodatne zahteve glede vodenja poslovnih knjig veljajo za samostojne podjetnike v nekaterih dejavnostih (trgovinska dejavnost, menjalniški posli, gostinska in slaščičarska dejavnost) (Robnik 2008:12, Čeh 2008:11,12).

Samostojni podjetnik se lahko ob izpolnjevanju pogojev odloči za enostavno knjigovodstvo, dvostavno knjigovodstvo ali za izračun davčne osnove z upoštevanjem normiranih odhodkov (v višini 25 % ustvarjenih prihodkov). O spremembi sistema vodenja poslovnih knjig pa mora obvestiti pristojni davčni organ najpozneje do 31. decembra tekočega leta za naslednje davčno leto. Med letom se izbrani sistem vodenja poslovnih knjig ne sme spremeniti.

Nekateri zavezanci lahko vodijo le evidenco prejetih in izdanih knjigovodskih listin, to pa so:

- izdelovalci izdelkov domače in umetnostne obrti, čebelarji, zavezanci, ki se ukvarjajo s kmečkim turizmom, prevozniki oseb s plovnimi objekti in avtotaksijem, kočijaži, zasebniki, ki opravljajo kmetijske storitve s kmetijsko mehanizacijo;
- zavezanci, ki poslujejo samo z eno pravno osebo in se ukvarjajo z domačo in umetnostno obrtjo, z rejo perutnine in drugih živali; ti lahko dobiček ugotavljajo na podlagi evidenc, ki jih vodi pravna oseba;
- zavezanci, ki se jim poslovni izid ugotavlja z upoštevanjem normiranih odhodkov (v skladu s 53. in 54. členom Zakona o dohodnini).

2. VODENJE POSLOVNIH KNJIG IN PRIPRAVA RAČUNOVODSKIH IZKAZOV ZA MIKRO PODJETJA OZIROMA SAMOSTOJNE PODJETNIKE V TUJIH UREDITVAH

2.1 Avstrija

V Avstriji je temeljni predpis na obravnavanem področju Podjetniški zakonik (*Unternehmensgesetzbuch - UGB*). Gre za noveliran Trgovinski zakonik (*Handelsgesetzbuch - HGB*), ki je veljal dolgo vrsto let. Za razliko od HGB se po novem namesto izraza trgovec (*Kaufmann*) uporablja izraz podjetnik (*Unternehmer*), obstajajo pa še druge spremembe v primerjavi s prej veljavnim sistemom. UGB med drugim v svojem tretjem delu (od 189. do 283. člena) ureja tudi obveznost podjetij, da predložijo račune (*Rechnungslegung*). Ta del UGB pokriva tako vodenje poslovnih knjig kot računovodsko poročanje. Poleg zakonskih določb veljajo na tem področju tudi računovodski standardi, in sicer za male poslovne subjekte načeloma avstrijski, za večje pa mednarodni. Za računovodsko dokumentacijo v Avstriji velja, da jo je treba hraniti sedem let od nastanka. Na splošno pa se avstrijski sistem vodenja poslovnih knjig in pripravljanja računovodskih izkazov ne razlikuje bistveno od drugih evropskih sistemov.

Tudi v Avstriji so, ob upoštevanju predlaganih reform v Nemčiji, razmišljali o zmanjšanju števila računovodskih informacij, ki se zahtevajo od podjetij. Finančno ministrstvo je s tem v zvezi izvedlo projekt, katerega rezultat je bil predlog približevanja knjigovodskega in davčnega poročanja, kar naj bi tudi zmanjšalo stroške podjetij, ki so dolžna voditi poslovne knjige in pripravljati računovodske izkaze.

V UGB niso posebej opredeljene mikro kapitalske družbe, ki bi imele, tako kot določajo smernice Evropske komisije in kot je določeno tudi v 55. členu našega Zakona o gospodarskih družbah, do 10 zaposlenih.

Ne glede na njihovo velikost in poslovne rezultate so v Avstriji dolžne voditi knjigovodstvo in pripravljati vse zahtevane računovodske izkaze kapitalske družbe (delniške družbe - *Aktiengesellschaft (AG)* in družbe z omejeno odgovornostjo - *Gesellschaft mit beschränkter Haftung (GmbH)*), poleg tega pa tudi podjetniško delujoče osebne družbe (npr. *GmbH & Co. KG - Gesellschaft mit beschränkter Haftung & Compagnie Kommanditgesellschaft*).⁹ Tudi vsi drugi poslovni subjekti, ki imajo prihodke iz prodaje (*Umsatzerlöse*) višje kot 400.000 EUR (kot npr. samostojni podjetniki posamezniki in osebne družbe), morajo voditi polno, t.i. dvostavno knjigovodstvo, in pripravljati računovodske izkaze. Izjema so, na primer, pripadniki svobodnih poklicev, kmetje in gozdni gospodarji¹⁰, ki ne vodijo dvostavnega knjigovodstva, pač pa zgolj predložijo davčnim uradom obračune presežkov ("*Überschussrechner*"). Vendar pa tudi v slednjem primeru lahko pride do prostovoljnega vpisa v register podjetij (*Firmenbuch*), kar pomeni tudi obveznost vodenja dvostavnega knjigovodstva.

Če prihodki od prodaje znašajo manj kot 400.000 EUR, vendar več kot 220.000 EUR, morajo načeloma poslovni subjekti pripraviti bilanco prihodkov in odhodkov za davčne namene, pod 220.000 EUR prihodkov pa se lahko davek plača v pavšalni vrednosti. Izpod zneska prihodkov od prodaje 400.000 EUR torej (razen za kapitalske družbe) ni obveznosti vodenja dvostavnega knjigovodstva, obstajajo pa določene obveznosti v zvezi z davčnimi zadevami. V tem primeru gre za enostavno knjigovodstvo, pri katerem so zahteve glede števila in vsebine vodenih poslovnih knjig, pa tudi glede sestavljanja računovodskih izkazov, precej milejše.

⁹ To je v bistvu skrita kapitalska družba, saj v komanditni družbi namesto osebno odgovornih družbenikov (komplementarjev) nastopajo družbe z omejeno odgovornostjo.

¹⁰ Gre za lastnike gozdov, ki s temi gozdovi tudi gospodarijo (Forstwirte).

Pri enostavnem knjigovodstvu¹¹ poslovnim subjektom ni treba voditi glavne knjige in dnevnika, pač pa se pri tem vodijo nekatere druge poslovne knjige, kot je npr. blagajniška knjiga. Kot smiselno izhaja iz 189. člena UGB, so poslovni subjekti, katerih prihodki od prodaje znašajo manj kot 400.000 EUR, oproščeni izpolnjevanja obveznosti iz tretjega dela UGB. To med drugim pomeni, da jim ni treba voditi poslovnih knjig v smislu dvostavnega knjigovodstva, ni pa jim tudi treba sestaviti letnih računovodskih izkazov, torej izkaza poslovnega izida in bilance. Enostavno knjigovodstvo poleg samostojnih podjetnikov vodijo tudi pripadniki svobodnih poklicev, kmetje in lastniki gozdov.

Poslovni subjekti morajo pri dvostavnem knjigovodstvu voditi naslednje knjige:

- dnevnik (*Journal*, tudi *Grundbuch*);
- glavno knjigo (*Hauptbuch*) in
- pomožne knjige (*Hilfsbücher* oziroma *Nebenbücher*) (spletna stran avstrijskega ministrstva za finance).

V dnevnik se v kronološkem zaporedju in sistematično vpisujejo vsi poslovni dogodki. V glavno knjigo se na posamezne konte vpisujejo poslovni dogodki glede na vsebino. Pomožne knjige pa pojasnjujejo določene konte glavne knjige, med drugim pa mednje spadajo: knjiga strank in dobaviteljev (*Kunden- und Lieferantenkartei*), blagajniška knjiga (*Kassabuch*), itd.

Tretja knjiga UGB, ki, kot rečeno, pokriva tako vodenje poslovnih knjig kot računovodsko poročanje, našteva tudi vrste računovodskih izkazov. Ob koncu poslovnega leta morajo tako podjetja pripraviti letne računovodske izkaze oziroma letni račun (*Jahresabschluss*), ki je sestavljen iz izkaza poslovnega izida (*Gewinn- und Verlustrechnung*) in bilance stanja (*Bilanz*). Izkaz poslovnega izida prikazuje prihodke in izdatke podjetja, bilanca stanja pa stanje premoženja podjetja ob koncu poslovnega leta.

Nekatere poenostavitve glede računovodskih oziroma knjigovodskih obveznosti posebej veljajo tudi za majhne kapitalske družbe, ki morajo sicer voditi dvostavno knjigovodstvo. Po 221. členu UGB spadajo mednje tiste kapitalske družbe, ki izpolnjujejo vsaj dva od naslednjih kriterijev:

- njihova bilančna vsota ne presega 4,84 milijona EUR;
- prihodki iz prodaje letno ne presegajo 9,68 milijona EUR;
- povprečno nimajo več kot 50 zaposlenih na leto.

Za vse kapitalske družbe tako velja, da mora njihov zakoniti zastopnik nadzornemu svetu predložiti letni račun oziroma računovodske izkaze z dodatkom (*Anhang*), ki podrobneje pojasnjuje izkaz poslovnega izida in bilanco stanja, ter letno poročilo o stanju (*Lagebericht*), ki tudi dopolnjuje letni račun in prikazuje sedanje ter bodoče stanje družbe; majhnim kapitalskim družbam predložitve slednjega ni potrebna. Majhnim družbam z omejeno odgovornostjo, kot izhaja iz 242. in 278. člena UGB, ni treba predložiti izkaza poslovnega izida, veljajo pa tudi poenostavitve glede izdelave bilance stanja in dodatka (*Anhang*) k računovodskim izkazom. Tudi za majhne delniške družbe obstajajo določene poenostavitve glede izpolnjevanja računovodskih izkazov.

¹¹ Pri enostavnem knjigovodstvu se vsak znesek (prihodek, odhodek, strošek ipd.) v poslovne knjige zabeleži samo enkrat, pri dvostavnem knjigovodstvu pa dvakrat, to je na dve mesti oz. dva konta.

Letni račun in letno poročilo o stanju se morata predložiti tudi pristojnemu sodišču (*Firmenbuchgericht*).¹² Na sodiščih se namreč vodijo registri oziroma razvidi podjetij (*Firmenbuch*). Za velike kapitalske družbe še velja, da morajo biti njihovi računovodski izkazi objavljeni v uradnem glasilu (*Amtsblatt zur Wiener Zeitung*). Poleg tega se računovodski izkazi posredujejo tudi nekaterim zveznim zbornicam, in sicer gospodarski (*Wirtschaftskammer*), delavski (*Bundesarbeitskammer*) in kmetijski (*Landwirtschaftskammer*). Ta dolžnost pa ne velja za majhne družbe z omejeno odgovornostjo.

Obveznost revizije (*Prüfung*) med drugim ne velja za tiste majhne družbe z omejeno odgovornostjo, ki jih zakon ne zavezuje k oblikovanju nadzornega sveta (268. člen HGB).

2.2 Italija

Mikro podjetja so lahko ustanovljena kot družbe z omejeno odgovornostjo, partnerska podjetja ali kot samostojni posameznik. Odebeljeno so prikazane kategorije, ki se nanašajo na mikro podjetja in so podrobneje obravnavane v nadaljevanju.

Tip podjetja	Obveznost registracije	Zanj velja 4. direktiva	Druge zahteve za izpolnjevanje računovodskih izkazov za namene poročanja
Javna delniška družba (Società per azioni - SpA)	DA	DA	DA
Majhne družbe običajno uporabljajo pravno obliko Družbe z omejeno odgovornostjo (Società a responsabilità limitata - Srl)	DA	NE	DA
Partnerstvo	DA	NE	NE
Samostojni podjetnik	DA	NE	NE

Vir: CESE, str. 82.

V italijanski terminologiji se uporabljata dva pojma, ki ustrezata slovenskemu pojmovanju samostojnega podjetnika. Tako lahko govorimo o pojmu podjetje - posameznik (*impresa individuale*), ki predstavlja samostojnega podjetnika posameznika, ali pa o izrazu majhno podjetje (*piccola impresa*), ki zajema mala podjetja v tistih primerih, ko ta ne zaposlujejo samo nosilca dejavnosti (Žigon 2002:8).

Mala podjetja pa v Italiji v praksi razdelijo na štiri različne kategorije, saj se v osnovi te vrste podjetij razlikujejo po načinu obračunavanja davka na dobiček, razlikujejo pa se tudi po različnih načinih vodenja poslovnih knjig, ki jih lahko izberejo: (1) nova mala podjetja (*Nuove piccole imprese*), (2) marginala podjetja (*Imprese marginali*), (3) najmanjša podjetja (*Imprese minime*) in (4) majhna podjetja (*Imprese minori*) (Žigon 2002:8).

¹² V Sloveniji se osnovni podatki o poslovnih subjektih vodijo v sodnih registrih pri okrožnih sodiščih, računovodski izkazi pa se zbirajo pri Agenciji za javnopravne evidence in storitve. (AJPES).

Pravna podlaga za knjigovodstvo in računovodstvo gospodarskih družb je predpisana v 2214. do 2220. členu Civilnega zakonika (*Il Codice Civile Italiano*), z davčnega vidika pa tudi v odloku predsednika republike - Skupne določbe za odmero davkov na dohodek iz leta 1973 (*Disposizioni comuni in materia di accertamento delle imposte sui redditi 600/1973*) ter v Zakonu 662 iz leta 1996 o ukrepih za racionalizacijo javnih financ (Legge n. 662/1996 *Misure di razionalizzazione della finanza pubblica*) ter zakonodaji s področja DDV. Poleg navedenih pravnih aktov morajo podjetja upoštevati tudi nacionalna računovodska načela (*Il principio contabile nazionale*), ki jih pripravlja organizacija *L'Organismo Italiano di Contabilita*¹³, ustanovljena leta 2001.

Uporabniki računovodskih izkazov so lastniki podjetij, uprave, davčni organ, stranke in dobavitelji. Računovodski izkazi se v glavnem uporabljajo za pridobitev jasne predstave o finančnem (sredstva in obveznosti) in ekonomskem (dobiček in izguba) položaju podjetja. Pri vodenju poslovnih knjig morajo podjetja upoštevati nekaj pravil o registraciji dejavnosti znotraj podjetij in glede odnosov s strankami, dobavitelji in javnimi organi. Dolžnosti se razlikujejo glede na zakonske strukture podjetja in njegovega prometa (spletna stran Komisije).

Vodenje poslovnih knjig je deloma opredeljeno v 2214 do 2220. členu Civilnega zakonika. Po zakoniku je za podjetnike, ki se ukvarjajo s trgovinsko oziroma gospodarsko (*commerciale*) dejavnostjo obvezno vodenje dnevnika¹⁴ in inventarne knjige¹⁵. Poleg tega morajo voditi tudi druge poslovne knjige, kot je glavna knjiga¹⁶ in materialno knjigovodstvo, register DDV¹⁷ blagajniški dnevnik, knjiga s plačilnimi listi¹⁸, knjiga osnovnih sredstev¹⁹ in zaposlenih in knjiga poslovne korespondence (Kavčič 2007:26). Knjigovodstvo se izvaja na podlagi obveznih bilančnih shem in kontnega načrta in je različno glede na velikost podjetja in njegovo dejavnost.

¹³ V Sloveniji ima to pristojnost Slovenki inštitut za revizijo.

¹⁴ Dnevnik (*Libro giornale*) mora vsebovati v kronološkem redu zavedene poslovne dogodke. Obstaja možnost, da podjetnik uporablja namesto enega dnevnika več specializiranih dnevnikov, ki so v veljavi na posameznem računovodskem področju (npr. dobavitelji, banke, kupci). Podjetnik pa lahko vodi tudi ločene dnevnikove glede na geografsko ločenost storitvenih ali proizvodnih obratov (npr. podružnice). V primeru specializiranih dnevnikov mora podjetnik voditi poseben skupni dnevnik, v katerem so zbrani podatki posameznih dnevnikov glede na določbe zakona, ki odreja dnevni, tedenski ali mesečni zajem podatkov (Žigon 2002:2).

¹⁵ Inventarna knjiga (*Libro degli inventari*) mora vsebovati popis inventarja v podjetju, ločeno po posameznih skupinah glede na vrsto inventarja in njegovo vrednost. V tej knjigi morajo biti ločeno zaznamovane tudi nove nabave inventarja in njegove odtujitve (Žigon 2002:2).

¹⁶ V glavni knjigi (*Scritture ausiliare – conti di mastro*) morajo biti vodeni poslovni dogodki v podjetju, vidno pa morajo biti označeni aktivni in pasivni konti, razdeljeni po računovodskih razredih (Žigon 2002:2).

¹⁷ *Registri IVA*.

¹⁸ *Libri obbligatori per la disciplina del lavoro* - V tej knjigi se vodijo obračuni plač delavcem.

¹⁹ V knjigi (registru) osnovnih sredstev (*Libro dei beni ammortizzabili*) se vodijo zavezujoče opombe, ki se nanašajo na osnovna sredstva. Posebnost, ki velja pri vodenju omenjene knjige, je, da njeno vodenje ni nujno, če se te opombe vodijo v inventarni knjigi. V vsakem primeru se te zavezujoče opombe nanašajo na leto nakupa osnovnega sredstva, nabavno ceno, ponovna ovrednotenja, razvrednotenja osnovnih sredstev, stopnjo amortizacije in njen znesek ter neodpisano vrednost, letni znesek amortizacije in izločitev osnovnega sredstva iz uporabe. V primeru, da je letna stopnja amortizacije nižja za polovico od tiste, ki je predvidena s koeficienti, ki jih predpisuje zakonodajalec, mora podjetnik jasno povedati v razkritjih, zakaj je uporabil tako stopnjo. Poleg podatkov, ki se nanašajo na osnovna sredstva, mora podjetnik v omenjeni knjigi voditi tudi stroške povezane z vzdrževanjem, popravili, posodobitvami in transformiranjem osnovnega sredstva. Osnovna sredstva morajo biti v omenjeni knjigi vodena posamezno ne glede na to, ali gre za nepremičnine ali premičnine (Žigon 2002:3).

Italijanski Civilni zakonik (člen 2219) zahteva, da se vse poslovne knjige vodijo brez vrzeli, izpuščenih vrstic ali opomb. Registri ne smejo imeti odtrganih strani, v primeru, da je potreben popravek, morajo biti prečrtane besede čitljive. Pisanje s svinčnikom v dnevnik je prepovedano (odločba Kasacijskega sodišča, št. 2396 z dne 04/03/1998). Poslovne knjige je treba hraniti deset let (člen 2220 Civilnega zakonika). Poslovni izkazi morajo biti pripravljene, da se jih lahko predloži v pregled, ki ga opravlja Finančna policija (*Guardia di Finanza*), ki je del policijskih enot, specializiranih za gospodarske in davčne zadeve. Civilni zakonik (2423. člen) zavezuje družbe, da pripravijo letni popis vseh sredstev in obveznosti do njihovih virov ter jih ovrednotijo (Spletna stran razvojne agencije).

Odlok predsednika republike 600/1973 predpisuje, da morajo kapitalske, osebne družbe ter samostojni podjetniki za potrebe neposrednih davkov voditi knjige, ki jih predvideva Civilni zakonik ter za davčne potrebe še posebej: dnevnik in knjigo podatkov iz letnega poročila, glavno knjigo, pomožno knjigo zalog (za dejavnosti, za katere je to treba po zakonu) in register osnovnih sredstev. Glede DDV pa zakonodaja s tega področja predpisuje, da je treba voditi knjigo računov, knjigo dnevne gotovinske prodaje za trgovce na drobno, ki nadomešča knjigo izdanih računov, in knjigo prejetih računov (Božič 2005:25).

Podjetja vodijo poslovne knjige na podlagi dvostavnega knjigovodstva, Mikro podjetja se lahko odločijo za računovodstvo na osnovi denarnega toka. Kontni načrt ni določen z zakonom, je pa splošno sprejet v teoriji in praksi (spletna stran Komisije).

Letno poročilo (*Bilancio di esercizio*) sestoji iz bilance stanja (*Stato patrimoniale*), izkaza poslovnega izida (*Conto economico*) in dopolnilnih podatkov (*Nota integrativa*). Sestava letnega poročila in struktura bilanca stanja ter izkaza uspeha je podrobno predpisana v členih 2423 do 2435 Civilnega zakonika. Zakonodaja zavezuje k sestavi letnih poročil samo družbe, ki vodijo redno knjigovodstvo.

Sistem vodenja poslovnih knjig se deli na redno knjigovodstvo in različne poenostavljene načine knjigovodstva, njihova uporaba pa je odvisna od pravnoorganizacijske oblike, velikosti podjetja, obsega poslov in možnosti izrabe poenostavitev (tako pri vodenju knjig kot tudi pri izračunu davka na dohodek in DDV). Sistemi vodenja knjig so (spletna stran Agenzia delle Entrate):

- redno knjigovodstvo,
- poenostavljeno knjigovodstvo,
- zelo poenostavljeno knjigovodstvo,
- pavšalni način,
- nadomestni način vodenja knjigovodstva,
- nadomestni način vodenja knjigovodstva za novo ustanovljena podjetja.

Redno knjigovodstvo (*regime ordinario*) je obvezno za: vse delniške družbe, za družbe z neomejeno odgovornostjo, družbe z omejeno odgovornostjo, neprofitne organizacije in samostojne podjetnike, če presegajo naslednje meje:

- prihodki so višji od 309.874,14 EUR v storitvenih dejavnostih, in
- prihodki so višji od 516.456,90 EUR za druge dejavnosti.

Nekapitalske družbe, ki teh meril ne presegajo, se lahko za redno knjigovodstvo odločijo prostovoljno. V režimu rednega knjigovodstva je obvezna uporaba dvostavnega knjigovodstva. Poslovne knjige, ki jih morajo podjetniki voditi, so: dnevnik in inventarna knjiga kot obvezne evidence in tudi glavna knjiga, temeljnica, blagajniški dnevnik, registri DDV, evidenca blaga pri tretjih osebah in blaga tretjih oseb v podjetju, evidenca zalog,

register osnovnih sredstev, plačilne liste in knjiga zaposlenih ter delovodnik odposlane in prejete pošte. Uporaba posamezne dodatne evidence je odvisna od vrste dejavnosti in izhaja iz davčnih določil, ki tako dopolnjujejo Civilni zakonik za potrebe obračuna davka na dohodek ali dohodnine. Za potrebe obračuna DDV pa morajo voditi dodatne evidence (knjigo prejetih računov, knjigo izdanih računov, knjigo dnevne gotovinske prodaje) (Simšič 2007:36 in spletna stran Agenzia delle Entrate).

Poenostavljeno knjigovodstvo (*regime semplificato*) je obvezno za male samostojne podjetnike, neodvisno od vrste njihove dejavnosti za prihodke pod:

- 309.874 EUR v storitveni dejavnosti in
- 516.457 EUR za druge dejavnosti.

Na podlagi tega režima je obvezno voditi register osnovnih sredstev in evidence za potrebe DDV. Nadalje je treba v roku 60 dni oz. do roka za prijavo dohodkov zaradi izračuna poslovnega dobička podatke dopolniti z vsemi postavkami, ki sicer za davek na DDV niso pomembne (plače, obresti, krediti, zaloge) (Žigon 2002:4, Simšič 2007:37 in spletna stran Agenzia delle Entrate).

Zelo poenostavljeno knjigovodstvo (*regime super-semplificato*) uporabljajo samostojni podjetniki posamezniki, ki v preteklem letu niso imeli prihodkov več kot:

- 15.494 EUR v storitvenih dejavnostih in
- 25.823 EUR v drugih dejavnostih.

V primeru dejavnosti prodaje neto vrednost nabav (brez DDV) v letu ne sme presegati 18.076 EUR, v drugih primerih pa 10.329 EUR. Vrednost osnovnih sredstev mora biti nižja kot 25.823 EUR. Stroški plač in prispevkov ne smejo presegati 70 % prihodkov. Mesečno je treba do 15. v mesecu zavesti poslovne dogodke, ki pomenijo prihodke, mesečno ali trimesečno pa še nabave, ki so relevantne za DDV. Obvezno je treba voditi še dokumentacijo za poslovne dogodke, ki se ob vložitvi davčne napovedi lahko upoštevajo kot odhodek in kjer ni obveznosti obračuna DDV. Ni pa treba teh poslovnih dogodkov knjigovodsko zavesti. Do dneva prijave dogodka je treba pridobiti podatek o stanju zalog (Žigon 2002:4,5, Simšič 2007:37,38 in spletna stran Agenzia delle Entrate).

Pavšalni način (*forfetario*) knjigovodstva velja za samostojne podjetnike posameznike, ki v preteklem letu niso dosegli 10.329 EUR prometa. Enak zneskovni prag velja tudi za vrednost osnovnih sredstev. Dodatna pogoja za ta režim sta, da dejavnost ni izvozno usmerjena in da stroški zaposlenih ne presegajo 70 % prihodkov. Predvidene so poenostavljene evidence. Obvezna je izdaja računov ali drugih dokumentov, s katerimi se ugotavljajo prihodki ter hramba prejetih računov, evidenca DDV pa ni obvezna. Do 15. v mesecu je za pretekli mesec je treba v knjigo izdanih računov ali posebni obrazec vnesti poslovne dogodke preteklega meseca. Za potrebe DDV se ta oceni pavšalno glede na prevladujočo dejavnost. Pavšalni obdavčljivi dohodek znaša 75 % vrednosti prometa za storitvene dejavnosti, 61 % za druge dejavnosti in 78 % za umetnike in druge svobodne poklice. Tudi DDV je predmet pavšalnega izračuna, glede na prevladujočo dejavnost, in sicer 78 % za storitvene dejavnosti, 60 % za druge dejavnosti in 84 % za svobodne poklice (Božič 2005:24, spletna stran Agenzia delle Entrate).

Nadomestni način za obrobne dejavnosti (*regime sostitutivo per le attività marginali*) je prilagojen način za samostojne podjetnike posameznike ob izpolnjevanju pogojev:

- promet preteklega leta v nobenem primeru ne presega vrednosti 22.823 EUR, sicer pa mora biti v okviru meja, ki so določene za posamezno dejavnost na podlagi ministrskih

dekretov, ki so izračunane na podlagi poprečnih vrednosti sektorjev in so opravljeni vsako leto posebej.²⁰

- dejavnost mora sovpadati s pogoji iz sektorskih analiz.

Za ta način ni predvidena nobena knjigovodska evidenca, pač pa je obvezno hranjenje vse dokumentacije. Dohodek (za potrebe obdavčitve) se ugotavlja kot razlika med prihodki in odhodki (Spletna stran Agenzia delle Entrate).

Nadomestni način ob začetku opravljanja dejavnosti (*regime sostitutivo per le nuove iniziative produttive*) lahko uporabijo samostojni podjetniki posamezniki na začetku opravljanja dejavnosti in naslednji dve leti. Uveden je bil z namenom pospeševanja podjetništva. To poenostavljeno obliko uporabljajo samo poslovni subjekti, ki:

- v zadnjih treh letih niso izvajali gospodarske dejavnosti,
- katerih začeta dejavnost ne sme predstavljati nadaljevanja neke druge, ki se je izvajala pred tem,
- katerih prihodki ne smejo presegati 30.987 EUR v primeru storitvene dejavnosti ter 61.975 EUR za druge dejavnosti.

Vodenje poslovnih knjig ni predvideno, hraniti pa je treba vso dokumentacijo. Upravičeni so do brezplačne asistencije (*assistenza tutoraggio*) s strani davčnih organov pri sestavi davčnih napovedi in drugih obrazcev). Zavezancem, ki so pripravljene izkoristiti pomoč davčne uprave in za ta namen kupijo računalnik, modem in tiskalnik, je priznana zmanjšanje davčne obveznosti v višini 40 % kupljene opreme, vendar ne več kot 310 EUR (Spletna stran Agenzia delle Entrate).

2.3 Nemčija

V Nemčiji je bil maja letos sprejet Zakon o modernizaciji bilančnega prava.²¹ Ta zakon med drugim spreminja tudi določbe nemškega Trgovinskega zakonika (*Handelsgesetzbuch - HGB*), ki v svojem tretjem delu (*Drittes Buch* - členi 238 - 342e) vsebuje podrobne določbe o knjigovodstvu za vse vrste poslovnih subjektov. Poleg zakonskih določb veljajo tudi računovodski standardi, in sicer za male poslovne subjekte načeloma nemški, ki jih določa nacionalni organ - *Deutschen Rechnungslegungs Standards Committee*, za večje pa mednarodni računovodski standardi. Ureditve tega področja ne odstopa bistveno od ureditve v drugih državah Evropske unije. Računovodsko dokumentacijo je v Nemčiji treba hraniti šest oziroma deset let od nastanka.

V okvir našega pregleda spadajo majhne kapitalske družbe (delniške družbe - *Aktiengesellschaft -AG*, družbe z omejeno odgovornostjo - *Gesellschaft mit beschränkter Haftung - GmbH* in komanditne delniške družbe *Kommanditgesellschaft auf Aktien - KGaA*), samostojni podjetniki posamezniki (*Einzelkaufleute*) osebne trgovinske družbe (*Personenhandelsgesellschaften*), ki se delijo na javne trgovinske družbe (*offene Handelsgesellschaft - OHG*) z neomejeno odgovornostjo, in komanditne družbe (*Kommanditgesellschaft - KG*), ki so partnerstva, katerih odgovornost je omejena, ter zadrage (*Genossenschaft - eG*). Za vse našete poslovne subjekte velja, da so, nekateri vedno, drugi pa

²⁰ Razvidne so na naslovu <http://www.agenziaentrate.it>.

²¹ Gesetz zur Modernisierung des Bilanzrechts (Bilanzrechtsmodernisierungsgesetz – BilMoG) Vom 25. Mai 2009. Uradno prične veljati 1. 1. 2010 (deloma pa se uporablja tudi že sedaj), v njem pa so bile uvedene tudi nekatere novosti v smislu olajšanja računovodskih zahtev in poenostavitve glede vodenja poslovnih knjig.

samo ob izpolnjevanju določenih pogojev, zavezani k spoštovanju knjigovodskih obveznosti še za druge, ne samo za davčne namene.

Na tem mestu moramo opozoriti, da v HGB, enako kot v avstrijskem UGB, niso posebej opredeljene mikro kapitalske družbe, ki bi imele do 10 zaposlenih.

Poslovne knjige (*Handelsbücher*), ki jih morajo voditi poslovni subjekti v Nemčiji, so, podobno kot v Avstriji, naslednje:

- dnevnik (*Journal*, tudi *Grundbuch*);
- glavna knjiga (*Hauptbuch*)
- pomožne knjige (*Nebenbücher*).

V dnevnik se v kronološkem zaporedju in natančno vpisujejo vsi poslovni dogodki. V glavno knjigo, imenovano tudi kontni listi (*Kontenblätter*), se na posamezne konte vpisujejo poslovni dogodki glede na vsebino. Pomožne knjige pojasnjujejo določene konte glavne knjige, med drugim pa so to: knjiga obveznosti in terjatev, knjiga prihodkov in izdatkov, skladiščna knjiga (*Lagerbuch*), blagajniška knjiga (*Kassenbuch*) ipd.

Po 242. členu Trgovinskega zakonika morajo ob koncu leta vsi poslovni subjekti, ki vodijo dvostavno knjigovodstvo, pripraviti letne računovodske izkaze oziroma letni račun (*Jahresabschluss*), kamor spadata izkaz poslovnega izida (*Gewinn- und Verlustrechnung*) in bilanca stanja (*Bilanz*). Izkaz poslovnega izida primerja prihodke in odhodke poslovnega subjekta med poslovnim letom, spremlja pa tudi spremembe zalog blaga in stanje neplačanih naročil. Bilanca stanja prikazuje, kakšno je stanje premoženja podjetja in koliko znašajo njegove obveznosti, pri čemer je odločilno stanje na določen dan (konec poslovnega leta). Za pripravo bilance stanja je treba ob koncu vsakega leta opraviti inventuro. Poleg navedenega morajo kapitalske družbe pripraviti tudi prilogo k bilanci stanja (*Anhang*), ki služi podrobnejšemu pojasnjevanju bilance. Poleg letnega računa med obveznosti poročanja kapitalskih družb po Trgovinskem zakoniku spada še letno poročilo o stanju (*Lagebericht*), ki tudi dopolnjuje letni račun in prikazuje sedanje in bodoče stanje podjetja glede na priložnosti ter tveganja, pri čemer mora iz njega izhajati resnično stanje glede prihodkov, premoženja in finančnega stanja. Za kapitalske družbe še velja, da morajo biti njihovi računovodski izkazi objavljeni oziroma velja dolžnost njihovega razkritja (*Offenlegung*) v elektronski obliki v uradnem glasilu (*Elektronischer Bundesanzeiger*);²² majhne kapitalske družbe imajo s tem v zvezi nekoliko milejše obveznosti. Obveznost revidiranja računovodskih izkazov (*Prüfung*) pa velja samo za tiste kapitalske družbe, ki ne spadajo med majhne (316. člen HGB).

Pred nadaljevanjem prikaza naj opozorimo na bistvene razlike med enostavnim in dvostavnim knjigovodstvom v nemški ureditvi.

Enostavno knjigovodstvo, pri katerem ni glavne knjige in dnevnika, pač pa se pri tem vodijo nekatere druge poslovne knjige, kot je navedeno zgoraj, lahko vodijo samo tisti samostojni podjetniki posamezniki, ki imajo dve leti zaporedoma prihodke iz prodaje (*turnover*) največ do 500.000 EUR in čiste prihodke iz prodaje (dobiček) največ do 50.000 EUR. Po novem 241.a členu HGB so oproščeni izpolnjevanja obveznosti iz členov 238 do 241 HGB. Gre za vodenje poslovnih knjig (v smislu dvostavnega knjigovodstva), popis inventarja in inventurne zahteve. Na strani računovodskega poročanja pa je v 242. členu Trgovinskega zakonika izrecno določeno, da jim ni treba sestaviti letnih računovodskih izkazov, torej izkaza

²² Poleg uradnega lista (*Amtsblatt*) je *Bundesanzeiger* še ena oblika uradnega objavljanja; vodi se v okviru pravosodnega ministrstva.

poslovnega izida in bilance. Poleg tega enostavno knjigovodstvo vodijo tudi pripadniki svobodnih poklicev (*Freibereufler*), nadalje osebe, ki niso vpisane v Trgovinski register, ter kmetje in gozdni gospodarji.²³ Gre za metodo neto prihodkov, ki služi za lastno evidenco in za izpolnjevanje davčnih obveznosti. Enostavno knjigovodstvo je mogoče zaradi enostavnosti in preglednosti poslovanja navedenih subjektov. Poročanje se v primeru enostavnega knjigovodstva izvaja prek tako imenovanih obračunov presežkov prihodkov (*Einnahmen-Überschuss-Rechnung - EÜR*). Gre za primerjavo med prihodki in odhodki in če so prihodki večji od odhodkov, govorimo o dobičku podjetja (*Unternehmensgewinn*). Obračun se mora predložiti pri davčnem uradu (*Finanzamt*) na predpisanem obrazcu. Če letni prihodki znašajo manj kot 17.500 EUR, obrazec ni potreben, pač pa se lahko podatki dajo v drugi poljubni obliki.

Ostali poslovni subjekti, vpisani v Trgovinski register (*Handelsregister*), ki se sicer vodi v okviru sodišč, pa morajo voditi dvostavno knjigovodstvo. Poslovni dogodki morajo biti v tem primeru zabeleženi dvakrat. Dvostavno knjigovodstvo morajo ne glede na velikost voditi vse kapitalske družbe, vsi drugi poslovni subjekti (vključno s tistimi, ki niso vpisani v Trgovinski register) pa v primeru, če imajo prihodke iz prodaje 500.000 EUR ali več in čiste prihodke iz prodaje najmanj 50.000 EUR. Tudi osebne družbe, nekateri manjši samostojni podjetniki posamezniki ter kmetje in gozdni gospodarji se lahko prostovoljno vpišejo v Trgovinski register, in v tem primeru zanje velja obveznost vodenja dvostavnega knjigovodstva.

Poleg že navedenih določb novele HGB v zvezi s prenehanjem obveznosti vodenja dvostavnega knjigovodstva za samostojne podjetnike posameznike, pa določene poenostavitve glede računovodskih oziroma knjigovodskih obveznosti posebej veljajo tudi za majhne kapitalske družbe. Po 267. členu HGB spadajo mednje tiste kapitalske družbe, ki izpolnjujejo vsaj dva od naslednjih kriterijev (in ki so praktično enaki kot v Avstriji):

- njihova bilančna vsota po odbitku primanjkljajev na aktivni strani ne presega 4.840.000 EUR;
- prihodki iz prodaje letno ne presegajo 9.680.000 EUR;
- povprečno nimajo več kot 50 zaposlenih v posameznem letu.

Med konkretnimi poenostavitvami glede računovodskih oziroma knjigovodskih obveznosti za majhne kapitalske družbe je med drugim po novem določeno, da v dodatku (*Anhang*) k bilanci stanja in k izkazu poslovnega izida ni treba vpisati vseh podatkov, ki jih je treba vpisati v primeru, če gre za večje družbe, torej ne veljajo določene obveznosti iz 284. in 285. člena HGB.

Smiselno podobno, vendar z nekaterimi posebnostmi, velja opisana ureditev glede olajšanja obveznosti glede vodenja poslovnih knjig in priprave računovodskih izkazov tudi za druge v uvodu našteje poslovne subjekte, kajti tudi za njih so računovodske in knjigovodske obveznosti določene v HGB.

2.4 Združeno kraljestvo

V Združenem kraljestvu ne uporabljajo kvantitativnih pragov (promet, premoženje, zaposleni) za določitev mikro podjetij, ampak se uporablja razvrstitev na podlagi pravnega statusa podjetij. Statusni obliki sta bodisi samostojni podjetnik (*sole proprietorships* imenovan tudi

²³ Gre za lastnike gozdov, ki s temi gozdovi tudi gospodarijo (Forstwirte).

sole trader) ali partnerstvo z neomejeno odgovornostjo (*partnerships with unlimited liability*)²⁴. Za obe obliki v nadaljevanju uporabljamo izraz samostojni podjetnik. Po podatkih portala za drobno gospodarstvo je v Združenem kraljestvu 2,8 milijona samostojnih podjetnikov in 500.000 partnerstev (spletna stran Komisije in spletna stran bystar.co.uk).

Mikro podjetja lahko delujejo tudi v obliki družb (partnerstva) z omejeno odgovornostjo, ki jih je v Združenem kraljestvu 1,15 milijona (spletna stran bystar.co.uk).

Glede obveznosti registracije posameznih pravnih oblik podjetij in samostojnih podjetnikov, veljavnosti 4. direktive za posamezne gospodarske subjekte in glede drugih zahtev za izpolnjevanje računovodskih izkazov velja naslednja tabela. Odebeljeno so prikazane kategorije, ki se nanašajo na mikro podjetja in samostojne podjetnike in so podrobneje obravnavane v nadaljevanju.

Tip podjetja	Obveznost registracije	Zanj velja 4. direktiva	Druge zahteve za izpolnjevanje izkazov (accounts) za namene poročanja
Javna delniška družba omejena z delnicami ali jamstvom (<i>Public company limited by shares or guarantee</i>)	DA	DA	DA
Zasebna delniška družba omejena z delnicami ali jamstvom (<i>Company limited by shares or guarantee</i>)	DA	DA	DA
Partnerstvo z omejeno odgovornostjo (Limited Liability partnership)	DA	NE	DA
Omejeno partnerstvo (Limited partnership)	DA	NE	NE
(Neomejeno) partnerstvo (Unlimited) partnership)	NE	NE	NE
Samostojni podjetnik (Sole trader)	NE	NE	NE

Vir: CESE, str. 82.

Vsa podjetja, razen samostojnih podjetnikov, so zakonsko zavezana voditi ustrezno računovodsko evidenco, ki izkazuje njihove vsakodnevne transakcije, prihodke in odhodke ter, kjer je to primerno, dobiček in izgubo. Računovodske evidence je treba hraniti tri leta, če gre za zasebna podjetja in šest let za t.i. javne²⁵ družbe (*Public Limited Companies*). Obračunsko obdobje je obračunsko leto, znano tudi kot referenčno računovodsko obdobje. Za nove gospodarske subjekte se finančno leto začne na dan njihove ustanovitve (spletna stran Komisije).

Vse družbe z omejeno odgovornostjo (in nekatere z neomejeno odgovornostjo), morajo predložiti račune za vsako obračunsko obdobje posebni instituciji, ki vodi tudi register

²⁴ Ta oblika je skoraj enaka samostojnemu podjetniku, s tem, da gre dve ali več oseb, ki skupaj opravljata/jo gospodarsko dejavnost z namenom ustvarjanja dobička. Vse osebe so solidarno odgovorne z vsem svojim premoženjem.

²⁵ Te družbe so javne v smislu ponujanja svojih lastniških deležev (delnic) javnosti.

(*Registrar*) podjetij - Companies House²⁶ (spletna stran Komisije). Prav tako morajo izpolniti poseben obrazec (CT600) (*corporate tax return*) za potrebe davčnega organa (odmero davka) (bytestar.co.uk).

Družbe z neomejeno odgovornostjo morajo *Registrar*-ju predložiti računovodske izkaze le, če so bile v tem obdobju hčerinsko podjetje ali matično podjetje, bančno in zavarovalniško podjetje (ali matična družba bančne in zavarovalniške družbe).

Direktorji in tajniki podjetij so osebno odgovorni za predložitev letnih računovodskih izkazov in letnih poročil družbe. Obstajajo različni predpisi za mala, srednje velika podjetja, ki ne kotirajo in kotirajo na borzi (spletna stran Komisije). Na splošno morajo računovodski izkazi vsebovati:

- izkaz poslovnega izida,
- bilanco stanja, ki jo podpiše direktor,
- revizorjevo poročilo, ki ga podpiše revizor (če je to poročilo potrebno),
- poročilo direktorjev, ki ga podpiše direktor ali tajnik družbe
- pojasnila k računovodskim izkazom
- računovodske izkaze skupine (za skupino podjetij).

Nekatere podatke je pri računovodskih izkazih za srednje velika in majhna podjetja (vključno z zelo majhnimi in mirujočimi) mogoče izpustiti. Te družbe lahko še dodatno poenostavijo računovodske izkaze, ki jih pošiljajo *Companies House*. Zelo majhna podjetja in mirujoče družbe so lahko izvzeta iz obveznosti revizije (spletna stran Komisije).

Pravna podlaga za delovanje gospodarskih družb in tudi za vodenje računov v Združenem kraljestvu je *Zakon o družbah (Companies Act)* iz leta 2006, katerega implementacija je bila končana 1. oktobra 2009 (spletna stran Komisije).

Zakon o družbah iz leta 2006 je spremenil tudi zahteve glede računovodskih izkazov in poslovnih poročil. Na splošno so te spremembe začela veljati 6. aprila 2008. Vsako podjetje mora poslati svoje letne računovodske izkaze in poslovna poročila za vsako poslovno leto vsem članom družbe, posojilodajalcem družbe in osebam, ki so obveščene o skupščini delničarjev.

Na podlagi 386. člena tega zakona mora vsaka družba voditi ustrezno računovodsko evidenco, ki je zadostna za prikaz in obrazložitev transakcij družbe in kadar koli s sprejemljivo natančnostjo razkrije finančni položaj in direktorjem zagotovi, da so vsi računovodski izkazi pripravljani v skladu z zahtevami iz tega zakona (in, kjer je to primerno, z mednarodnimi računovodskimi standardi)

Računovodske evidence morajo vsebovati zlasti:

- dnevne vpise vseh prejetih in porabljenih zneskov in načine prejetja in porabe,
- evidenco sredstev in obveznosti družbe.

²⁶ Vse družbe z omejeno odgovornostjo v Angliji, Walesu, na Severnem Irskem in na Škotskem so registrirane v t.i. *Registrar* v okviru *Companies House*, ki je izvajalska agencija ministrstva (*Department for Business, Innovation and Skills*). Sedež *Company House* je v Cardiffu, imajo pa tudi izpostave v Londonu, Edinburgu in Belfastu. Njene naloge so: registracija in izpis družb z omejeno odgovornostjo; pregled in shranjevanje podatkov o podjetjih na podlagi zakona o družbah in povezane zakonodaje in omogočanje, da so te informacije dostopne javnosti. V Združenem kraljestvu obstaja več kot 2 milijona družb z omejeno odgovornostjo letno pa se jih na novo registrira več kot 300.000.

Dodatne zahteve glede računovodskega spremljanja (npr. zalog) veljajo za družbe, ki se ukvarjajo s trgovinsko dejavnostjo (386. člen zakona).

Računovodski izkazi obsegajo:

- bilanco stanja na zadnji dan poslovnega leta, in
- izkaz poslovnega izida.

Računovodski izkazi morajo v primeru bilance stanja prikazovati resnično in pošteno stanje poslovanja družbe ob koncu poslovnega leta in v primeru poslovnega izida, resničen in pošten prikaz dobička ali izgube družbe za poslovno leto.

Pristojni minister predpiše obliko računovodskih izkazov ter dodatne podatke, ki so dani kot pojasnila k računovodskim izkazom (396. člen zakona).

Mala podjetja

Mikro podjetja sodijo v okvir malih podjetij, niso pa posebej definirana. Malo podjetje je praviloma tisto podjetje, ki ne presega dveh od naslednjih treh kriterijev: prihodki 5,6 mio UKP, bilančna vsota 2,8 mio UKP, povprečno število zaposlenih 50.²⁷ Računovodsko poročanje za mala podjetja je predpisano v 444. členu zakona. Tako morajo direktorji teh družb Registrar-ju za vsako poslovno leto dostaviti kopijo bilance stanja sestavljeno na zadnji dan tega leta, ni pa mu treba (v zakonu je diktacija lahko dostavi) tudi kopijo izkaza poslovnega izida družbe in kopijo poročila direktorjev.

Malim podjetjem, ki ne presegajo kriterijev glede bilančne vsote in prihodkov, ni treba predložiti revizijskih poročil.

Večina malih podjetij (izjeme so npr. javne družbe in nekatere družbe s finančnega sektorja) lahko uporablja (nacionalne) finančne standarde poročanja za mala podjetja²⁸, ki med drugim omogočajo tudi pripravo skrajšanih računovodskih izkazov. Ti standardi med drugim predpisujejo skrajšano bilanco stanja (točka 2.27 standardov) in dve možni obliki skrajšanega izkaza dobička in izgube (točka 2.29 standardov).

Podjetjem z obdavčenim prometom, nižjim od 68 tisoč UKP letno se ni treba registrirati za DDV, tista z manj kot 150 tisoč UKP prometa pa imajo na voljo poenostavljen - t.i. pavšalen obračun DDV²⁹.

Samostojni podjetnik

²⁷ Pravilo ne velja za javna podjetja, podjetja, s katerimi se trguje na organiziranem trgu in nekatera podjetja s področja finančnega sektorja (podrobneje 382. do 384. člen zakona o družbah).

²⁸ V celotnem besedilu so standardi na voljo v angleškem jeziku na spletni strani

<http://www.frc.org.uk/documents/pagemanager/asb/FRSSE/FRSSE%20Web%20optimized%20FINAL.pdf>

²⁹ Za mala podjetja je bil pavšalni sistem obračuna DDV uveden leta 2002. Na datum uvedbe sistema je bila na voljo vsem malim podjetjem z letnim obdavčljivim prometom v višini do 100.000 UKP, oziroma vključno z vrednostjo oproščenih dobav in neobdavčljivimi dohodki v višini do 125.000 UKP. Obe zgoraj navedeni zahtevi se uporabljata pri vstopu v sistem pavšalnega DDV. Podjetja morajo promet letno preverjati, in če je le-ta večji od 150.000 UKP, morajo zapustiti pavšalni sistem plačevanja DDV. Davčna stopnja (DDV) je odvisna od poslovne dejavnosti, obstaja v razponu od 5 % do 14,5 % (spletna stran davčnega organa).

Za samostojne podjetnike priprava računovodskih izkazov ni obvezna. Prav tako ni neposredno zakonsko določenih drugih računovodskih zahtev. Samostojni podjetniki pa so zavezanci za davek na dohodek (dohodnino) in v določenih primerih za plačilo DDV. Zato zakonske zahteve po uporabi računovodskih informacij za te gospodarske subjekte obstajajo le v povezavi splošnimi davčnimi zahtevami in zahtevami, vezanimi na DDV (Accounting systems for small enterprises). Osnovne evidence, ki jih morajo samostojni podjetniki posamezniki imeti, so evidenca plačil, knjiga prihodkov, odhodkov, knjigovodstvo plač. Hraniti morajo dokumentacijo o nabavi osnovnih sredstev (Kavčič str. 23).

Samostojni podjetniki se lahko prostovoljno odločijo, da bodo uporabljali nacionalne računovodske standarde, ki veljajo za majhna podjetja³⁰, in tako skladno s temi standardi uporabljajo načelo resnične in poštene slike, načelo računovodske previdnosti, časovne neomejenosti delovanja, načelo soočanja (*matching*) in računovodstvo, ki temelji na načelu nastanka poslovnega dogodka. To so hkrati tudi davčna načela Združenega kraljestva, ki veljajo za vsa podjetja, torej tudi za mikro podjetja. Vendar številni samostojni podjetniki dejansko poslujejo na osnovi plačane realizacije, tako da je ta podjetja bančni izpisek najbolj uporaben finančni izkaz o njihovem delovanju. Samostojni podjetniki se lahko odločijo tudi glede tega, ali je njihov poslovni bančni račun ločen od osebnega, ali pa imajo le en račun (spletna stran Komisije in spletna stran bystar.co.uk).³¹

Samostojni podjetniki so zavezani za plačilo davka na dohodek (*income tax*) in (če so registrirani v ta sistem) za DDV. V davčne namene morajo predložiti napoved dohodnine in obračunov DDV. V zvezi z računovodskimi izkazi mora samostojni podjetnik predložiti letni samoocenitveni obrazec davčnemu organu (HMRC) in voditi točno in posodobljeno evidenco o vseh poslovnih transakcijah in računov (spletna stran bytestar.co.UK).

3. ZAKLJUČEK

Skupna značilnost obravnavanih držav, tudi Slovenije, je da sta vodenje poslovnih knjig in priprava računovodskih izkazov za mikro podjetja oziroma samostojne podjetnike posebej oziroma bolj enostavno urejena, kot to velja za druge (večje) gospodarske subjekte. To velja za število poslovnih knjig, ki jih je treba voditi, pa tudi za vsebino računovodskih izkazov, ki jih morajo pripravljati. Vodenje poslovnih knjig in priprava računovodskih izkazov za ta podjetja sta v večji meri vezana na davčne potrebe in le v manjši meri na potrebe obveščanja javnosti, kot velja za večja podjetja. Veljavna zakonodaja s tega področja je večinoma nacionalna. Deloma so računovodske obveznosti teh podjetij (tistih, ki delajo v pravni obliki družb z omejeno odgovornostjo in podobnih družb) vezane tudi na izpolnjevanje obveznosti iz t.i. 4. direktive, ki je sprejeta na nivoju EU. Komisija je leta 2007 objavila predlog, da bi bila mikro podjetja izvzeta iz obveznosti na podlagi četrte direktive, kar bi pomenilo, da bi imele države članice možnost odločati, ali bodo v nacionalni zakonodaji sledile tej direktivi, ali pa mikro podjetja lahko na podlagi nacionalne zakonodaje ne bi bila zavezana za pripravo letnih računovodskih izkazov in poročil.

V Avstriji je obveznost podjetij, da vodijo poslovne knjige in predložijo računovodska poročila, urejena v Podjetniškem zakoniku (UGB), ki pa posebej ne opredeljuje mikro

³⁰ *Financial Reporting Standard for Smaller Entities (FRSSE)*, zadnja verzija teh standardov je stopila v veljavo aprila 2008.

³¹ Samostojni podjetnik poslovni račun lahko poimenuje "ime in priimek" trguje kot "naziv firme" (npr. John Smith Trading As BLT Construction) in ga tako loči od osebnega računa (bystar.co.uk).

kapitalskih družb. Ne glede na njihovo velikost in poslovne rezultate so kapitalske družbe v Avstriji dolžne voditi knjigovodstvo in pripravljati vse zahtevane računovodske izkaze. Tudi vsi drugi poslovni subjekti, ki imajo prihodke iz prodaje (*Umsatzerlöse*) višje kot 400.000 EUR, morajo voditi polno, t.i. dvostavno knjigovodstvo, in pripravljati računovodske izkaze. Izpod tega zneska morajo voditi zgolj enostavno knjigovodstvo, pri katerem so zahteve glede števila in vsebine vodenih poslovnih knjig, pa tudi glede sestavljanja računovodskih izkazov, precej milejše. Poslovnim subjektom tako ni treba voditi glavne knjige in dnevnika, pač pa se vodijo nekatere druge poslovne knjige, kot je npr. blagajniška knjiga. Pri dvostavnem knjigovodstvu morajo poslovni subjekti voditi naslednje poslovne knjige: dnevnik (*Journal*, tudi *Grundbuch*), glavno knjigo (*Hauptbuch*) in pomožne knjige (*Hilfsbücher* oziroma *Nebenbücher*). Za računovodske izkaze, ki jih morajo pripraviti poslovni subjekti, se uporablja skupni izraz letni račun (*Jahresabschluss*), ki je sestavljen iz izkaza poslovnega izida (*Gewinn- und Verlustrechnung*) in bilance stanja (*Bilanz*). Določene poenostavitve glede računovodskih oziroma knjigovodskih obveznosti posebej veljajo tudi za majhne kapitalske družbe, ki morajo sicer voditi dvostavno knjigovodstvo. Po UGB spadajo mednje tiste kapitalske družbe, ki izpolnjujejo vsaj dva od naslednjih kriterijev: njihova bilančna vsota ne presega 4,84 milijona EUR, prihodki iz prodaje letno ne presegajo 9,68 milijona EUR, ter povprečno nimajo več kot 50 zaposlenih na leto.

V Italiji se sistem vodenja poslovnih knjig deli na redno knjigovodstvo in različne poenostavljene načine knjigovodstva, njihova uporaba pa je odvisna od pravnoorganizacijske oblike, velikosti podjetja, obsega poslov in možnosti izrabe poenostavitev. Podjetja vodijo poslovne knjige na podlagi dvostavnega knjigovodstva. Po zakoniku je za podjetnike, ki se ukvarjajo s trgovinsko oziroma gospodarsko (*commerciale*) dejavnostjo, obvezno vodenje dnevnika in inventarne knjige. Poleg tega morajo voditi tudi druge poslovne knjige, kot so: glavna knjiga, materialno knjigovodstvo, registri DDV, blagajniški dnevnik, knjiga s plačilnimi listi, knjiga osnovnih sredstev in zaposlenih, knjiga poslovne korespondence. Zakonodaja zavezuje k sestavi letnih poročil samo družbe, ki vodijo redno knjigovodstvo. Poenostavljeni načini vodenja knjigovodstva so osnovani na različnem obsegu prihodkov podjetja in so naslednji: poenostavljeno knjigovodstvo, zelo poenostavljeno knjigovodstvo, pavšalni način, nadomestni način vodenja knjigovodstva in nadomestni način vodenja knjigovodstva za novo ustanovljena podjetja pri katerih je treba voditi manjše število poslovnih knjig. Mikro podjetja se lahko odločijo za računovodstvo na osnovi denarnega toka.

V Nemčiji letos novelirani Trgovinski zakonik (HGB) vsebuje podrobne določbe o knjigovodstvu za vse vrste poslovnih subjektov. Tudi v nemškem HGB, enako kot v avstrijskem UGB, niso posebej opredeljene mikro kapitalske družbe. Poslovne knjige (*Handelsbücher*), ki jih morajo voditi poslovni subjekti v Nemčiji, so, podobno kot v Avstriji, naslednje: dnevnik (*Journal*, tudi *Grundbuch*), glavna knjiga (*Hauptbuch*) in pomožne knjige (*Nebenbücher*). Ob koncu leta morajo vsi poslovni subjekti, ki vodijo dvostavno knjigovodstvo, pripraviti letne računovodske izkaze oziroma letni račun (*Jahresabschluss*), kamor spadata izkaz poslovnega izida (*Gewinn- und Verlustrechnung*) in bilanca stanja (*Bilanz*). Enostavno knjigovodstvo, pri katerem ni glavne knjige in dnevnika, pač pa se pri tem vodijo nekatere druge poslovne knjige, lahko vodijo samo tisti nemški samostojni podjetniki posamezniki, ki imajo dve leti zaporedoma prihodke iz prodaje (*turnover*) največ do 500.000 EUR in čiste prihodke iz prodaje (dobiček) največ do 50.000 EUR. Po novem so tako oproščeni vodenja poslovnih knjig v smislu dvostavnega knjigovodstva, glede računovodskega poročanja pa je v HGB izrecno določeno, da jim ni treba sestaviti letnih računovodskih izkazov, torej izkaza poslovnega izida in bilance. Ostali poslovni subjekti, vpisani v Trgovinski register (*Handelsregister*), pa morajo voditi dvostavno knjigovodstvo.

Poslovni dogodki morajo biti v tem primeru zabeleženi dvakrat. Dvostavno knjigovodstvo morajo ne glede na velikost voditi vse kapitalske družbe, vsi drugi poslovni subjekti pa v odvisnosti od višine prihodkov iz prodaje. Določene poenostavitve glede računovodskih oziroma knjigovodskih obveznosti posebej veljajo tudi za majhne kapitalske družbe. Po HGB spadajo mednje tiste kapitalske družbe, ki izpolnjujejo vsaj dva od kriterijev, praktično enakih kot v Avstriji.

V Združenem kraljestvu so vsa podjetja, razen samostojnih podjetnikov, zakonsko zavezana voditi ustrezno računovodsko evidenco, ki izkazuje njihove vsakodnevne transakcije, prihodke in odhodke ter, kjer je to primerno, dobiček in izgubo. Vse družbe z omejeno odgovornostjo (in nekatere z neomejeno odgovornostjo), morajo predložiti račune za vsako obračunsko obdobje posebni instituciji, ki vodi tudi register podjetij. Prav tako morajo izpolniti poseben obrazec za potrebe davčnega organa (odmero davka). Družbe z neomejeno odgovornostjo morajo predložiti računovodske izkaze le, če so bile v tem obdobju hčerinsko podjetje ali matično podjetje, bančno in zavarovalniško podjetje. Na splošno morajo računovodski izkazi vsebovati: izkaz poslovnega izida, bilanco stanja, ki jo podpiše direktor, revizorjevo poročilo, ki ga podpiše revizor (če je to poročilo potrebno), poročilo direktorjev, ki ga podpiše direktor ali tajnik družbe, pojasnila k računovodskim izkazom in računovodske izkaze skupine (za skupino podjetij). Nekatere podatke je pri računovodskih izkazih za srednje velika in majhna podjetja (vključno z zelo majhnimi in mirujočimi) mogoče izpustiti. Te družbe lahko še dodatno poenostavijo računovodske izkaze, ki jih pošiljajo. Zelo majhna podjetja in mirujoče družbe so lahko izvzeta iz obveznosti revizije. Za samostojne podjetnike priprava računovodskih izkazov ni obvezna. Prav tako ni neposredno zakonsko določenih drugih računovodskih zahtev in tudi ne zahteve po ločenem podjetniškem računu. Zakonske zahteve po uporabi računovodskih informacij za te gospodarske subjekte obstajajo le v povezavi s splošnimi davčnimi zahtevami in zahtevami, vezanimi na DDV.

Pripravila:

mag. Igor Zobavnik

Janez Blažič

4. VIRI IN LITERATURA:

Spletna stran Poslovna akademija Finance, <http://www.finance-akademija.si/index.php?go=about> (zajeto 22. 10. 2009).

Spletna stran Evropske komisije, različne strani, http://ec.europa.eu/youreurope/business/managing-business/keeping-accounts/slovenia/index_sl.htm, http://ec.europa.eu/youreurope/business/managing-business/keeping-accounts/united-kingdom/index_en.htm (zajeto 2. 10. 2009).

Spletna stran poslovni-bazar, <http://www.poslovni-bazar.si/?mod=articles&article=2199> (zajeto 5. 10. 2009).

Robnik Lidija, Računovodstvo za samostojne podjetnike, Učbenik za 2. letnik, višješolski program ekonomist, Ljubljana 2008, http://www.zavod-irc.si/docs/Skriti_dokumenti/Racunovodstvo_za_samostojne_podjetnike-Robnik_NU.pdf (zajeto 5. 10. 2009).

Čeh Irena, Problemi računovodstva samostojnega podjetnika posameznika: diplomsko delo. Uiverza v Ljubljani, Ekonomska fakulteta, 2008, http://www.cek.ef.uni-lj.si/u_diplome/ceh3201.pdf (zajeto 5. 10. 2009).

Spremni dokument k predlogu direktiva Evropskega parlamenta in Sveta o spremembi Direktive Sveta 78/660/ES o letnih računovodskih izkazih posameznih vrst družb v zvezi z mikro subjekti, <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=SEC:2009:0207:FIN:SL:DOC> http://www.cek.ef.uni-lj.si/u_diplome/ceh3201.pdf (zajeto 5. 10. 2009).

Spletna stran italijanske gospodarske zbornice <http://www.chamberofcommerce.it/inglese/forme-.asp> (zajeto 5. 10. 2009).

Simšič Marko, Analiza pravne, računovodske in davčne zakonodaje za društva v Sloveniji, Italiji in Hrvaški, diplomsko delo, Ekonomska fakulteta, 2007, Ljubljana http://www.cek.ef.uni-lj.si/u_diplome/simsic2978.pdf (zajeto 2. 10. 2009).

Sanja Božič, Samostojni podjetnik pri nas in v Italiji, diplomsko delo, Ekonomska fakulteta, 2005, Ljubljana http://www.cek.ef.uni-lj.si/u_diplome/bozic1708.pdf (zajeto 2. 10. 2009).

Kavčič Judita, Mednarodna primerjava obdavčitve podjetnikov posameznikov, diplomsko delo, Fakulteta za management, Koper, 2007, http://www.ediplome.fm-kp.si/Kavcic_Judita_20070927.pdf (zajeto 2. 10. 2009).

Spletna stran Agenzia Entrate, I diversi regimi contabili: quale scegliere?, <http://www.agenziaentrate.it/ilwwcm/connect/Nsi/Documentazione/Guide+Fiscali/Guide+anni+precedenti/2004/Gli+adempimenti+fiscali+per+avvio+di+attivita/I+DIVERSI+REGIMI+CONTABILI+QUALE+SCEGLIERE> (zajeto 2. 10. 2009).

Civilni zakonik (*Il Codice Civile Italiano*)

Spletna stran razvojne agencije, Guide to the Establishment of Enterprises and Performance of Crafts in Europe <http://www.eic-vilnius.lt/home/eic/lt/FilesForDownload/files/Italy.doc> CESI, Centre for Strategy & Evaluation Services LLP Evaluation of Thresholds for Micro-Entities. Final Report, January 2008, http://ec.europa.eu/internal_market/accounting/docs/studies/micro_entity_en.pdf (zajeto 2. 10. 2009).

Accounting systems for small enterprises -recommendations and good practices, final report of the expert group, European Commission, November 2008, http://ec.europa.eu/enterprise/newsroom/cf/itemshortdetail.cfm?item_id=3481 (zajeto 5.10. 2009).

Financial Reporting Standard for Smaller Entities - FRSSE) (effective April 2008)
<http://www.frc.org.uk/documents/pagemanager/asb/FRSSE/FRSSE%20Web%20optimized%20FINAL.pdf> (zajeto 5. 10. 2009).

Spletna stran podjetniškega portala - bytestar.co.UK

http://www.bytestart.co.uk/content/19/19_1/what-is-a-sole-trader.shtml

Spletna stran davčnega organa v Združenem kraljestvu

<http://www.hmrc.gov.uk/manuals/bimmanual/bim31585.htm> (zajeto 2. 10. 2009).

Spletna stran Companies House

<http://www.companieshouse.gov.uk/about/functionsHistory.shtml> (zajeto 2. 10. 2009).

Zakon o družbah 2006 (Companies Act)

(http://www.opsi.gov.uk/acts/acts2006/pdf/ukpga_20060046_en.pdf (zajeto 2. 10. 2009).

Podjetniški zakonik (UGB):

<http://www.ris.bka.gv.at/GeltendeFassung.wxe?Abfrage=Bundesnormen&Gesetzesnummer=10001702> (zajeto 7. 10. 2009).

Avstrija, spletna stran avstrijskega Ministrstva za finance: Betriebliches Rechnungswesen:

http://www.bmf.gv.at/Steuern/TippsfrUnternehmeru_7722/BetrieblichesRechnu_7798/BetrieblichesRechnungswesen.htm#Doppelte%20Buchfuehrung (zajeto 8. 10. 2009).

Evropska komisija, Generalni direktorat za podjetništvo in industrijo: Final Report of The Expert Group Accounting Systems for Small Enterprises - Recommendations and Good Practices, November 2008 - aneksi:

http://ec.europa.eu/enterprise/entrepreneurship/craft/accounting/doc/annexes_accounting_systems.pdf (zajeto 28. 9. 2009).

Evropska komisija, SME Definition:

http://ec.europa.eu/enterprise/enterprise_policy/sme_definition/index_en.htm (zajeto 30. 9. 2009).

Portal Tvoja Evropa - Podjetništvo: http://ec.europa.eu/youreurope/business/managing-business/keeping-accounts/index_sl.htm (zajeto 2. 10. 2009).

Trgovinski zakonik (Handelsgesetzbuch - HGB): <http://www.gesetze-im-internet.de/bundesrecht/hgb/gesamt.pdf> (zajeto 25. 9. 2009).

Wikipedia, Buchführung:

http://de.wikipedia.org/wiki/Buchfuehrung#Journal_28Grundbuch.29 (zajeto 6. 10. 2009).

Zakon o gospodarskih družbah (ZGD): <http://www.uradni-list.si/1/objava.jsp?urlid=200965&stevilka=3036> (zajeto 30. 9. 2009).

Zakon o modernizaciji bilančnega prava (Bilanzrechtsmodernisierungsgesetz – BilMoG):

http://www.bmj.bund.de/files/1ffd47cc8e7ffa54785d164b186c8054/3691/bilmog_gesetz_bundesgesetzblatt.pdf (zajeto 25. 9. 2009).